

**ИЛИЯ БЕШКОВ
ПИСМО ДО КОНСТАНТИН
ПЕТКАНОВ
2 МАРТ 1939**

chitanka.info

Мой драги Коста,

Какво да ти пиша за Париж? Хубав, богат и мъглив. Пълен с храни, паметници и вино. Хората са били някога гладни и взискателни, а сега, когато са си доставили всичко, са забравили глада, нуждата и заедно с тях — човека. Тук всякой и всичко е на мястото си, няма непредвидено и ненаправено удобство. Тук впоследствие трябваше да премине и премина самият меридиан — и то през главния вход на Люксембургския дворец. Градът е патиниран с душите на знайни и незнайни хора, родени тук или дошли отдалече да умрат от любов и възторг към него. Душите им се зеленеят и тъмнеят по огромните фасади, фронтони и мансарди, та правят от града един великолепен жертвеник. За жертвите обаче никой не мисли. Пантеонът е борса и борсата — Пантеон. Париж е като някоя пробита дупка в живота, откъдето той изтича такъв, какъвто е. Хората непрекъснато си говорят и общуват, понеже всички са предполагаемо добри. Сънцето го очакват сутрин като любовница, а вечер залязва като спестен франк. Всички пестят парите и силите си. Велосипедисти, виртуозни като дяволи, пътуват заловени с ръка за отобюсите и автомобилните коли. По нагорнището пестят сили, а надолу изпреварват всички, за да спестят и откраднат дори времето. Няколко дни търсих север и юг, но разбрах, че никой не се интересува от това. Тук трябва да си знаеш метрото и картието. Последната нощ, преди пет дни, се опитах да вляза, да обхвана Париж: втурнах се пеш от Монмартр към Монпарнас със своя балкански усет за ориентиране и като съм успял изобщо да не събркам посоката, пристигнах в хотела си сутринта. Сега пети ден лежа болен.

Това е първото поражение, което ми нанесе Париж. Той не бил толкова жесток, ако Министерството на просветата не беше ни излъгало, че ще ни изпрати pari. Ние пристигнахме без pari и вече 15 дни сме без pari. А ние още не знаем езика да си купим хляб, камо ли да обясним причините, по които нямаме pari. Па и да успеем да кажем, французите мъчно ще разберат такава постыпка на едно министерство! Френският език е музикален и жалко, че всеки французин знае това. Те го пеят вместо да говорят, а това — освен че го прави за мене съвсем неразбирам — ме унася, та забравям да го слушам и разбирам. Единственият, когото разбирам на френски, съм самият аз. И затова когато ме заговорят или ми възразят — досаждат

ми. На консиержката вече три пъти ѝ направих бележка да ми говори малко, бавно и да си помага с ръцете, краката и главата. Но тя не ме слуша. Понеже още първата нощ завивките ми трябваше да се увеличат с още три одеяла и един юрган, аз чух как тя каза на другата нещо на френски, което горе-долу значеше: „Това не е мъж, това е един омлет!“ Оттогава тя влиза при мен винаги засмяна, престава да се смее и почва да говори много. Явно е, че вън стои другата и слуша това, което е много смешно и което аз не разбирам. Аз ѝ давам български цигари, с което искам да ѝ кажа, че е много добро момиче. Тя всъщност е добро момиче. На една улица до Люксембург гледам залепнал с влажния тротоар — нещо рядко за Париж — парче от вестник „Зора“. Прочетох каквото можах, порадвах му се и ми мина през ума: защо не беше португалски или турски? После видях много, много българи — симпатични и всякакви, като ония цветя, които майките набързо накъсват из градинчето си, за да изпратят с тях своето чедо. Нали ги знаеш тия цветя как увяхват във влака, а сълзиците им по стъблцата още незасъхнали? Тия мили родни цветенца се събират в гръцкия ресторант в по-роден климат сред сърби, негри, алжирци и такива, които им е трудно да узнаят какви са. Келнерът Колю нахранва всеки според народността му, заплаща с някакви купончета и потъват в картието да доизпушват един другиму цигарите.

Драги мой Коста, ти знаеш и скръбта, и радостта ми; знаеш, че Париж ми е нужен. На тоя прекрасен град нищо не му липсва или поправо казано — аз не съм му нужен. Париж е създаден за хора от всякаква възраст и народност, от всякаква вяра. Видях съвременното изкуство (живописта), но не видях повече от това, което вече знаех. Само си уясних защо то е именно такова. То само изразява живота на Париж, но няма сили да измени тоя живот. Защото в тоя град на свободата е и забранена, и невъзможна всяка по-смела и честна борба на човешкия дух. Благоденствието пази себе си. Париж е огромно погребение, в което мъртвецът е само повод за живите да си похапнат и се повеселят. Добродетелта е включена в закона, а хората са добри — толкова добри, та не им идва на ума, че могат да бъдат и по-добри.

Париж, погледнат от бистрото, комтоара, магазина и спалнята е неимоверно по-огромен и населен — защото всичко е покрито с огледала. Така типичната теснотия е „премахната“, човекът е освободен от всякакви прегради и ограничения и — най-важното —

човек привиква да вижда и общува повече с отражението си, за да не се затруднява от едно общуване с другия човек. Каква полза от това? Или те искат непрекъснато да виждат себе си пред това завидно общопризнато благоденствие и очарование! Всичко е повторено, потретено и удесеторено в огледалата — всичко: и равенството, и братството, и свободата...

И тук много обичат животните. Из широките и чисти булеварди човек често намира неприятни следи от кучета. И обикновено тия кучета са като нашите овчарски, но оглупели, мързеливи и охранени, та изглеждат напълнени със слама. И те като мене и още хиляди хора са дошли в Париж да дишат въздуха на Луи XIV, Робеспиец и Даладие.

С всяка своя крачка стъпяш върху гърба на историята и това те кара сам да се превърнеш в спомен — тих и мирен. Само автомобилите и отобюсите имат „по-нов манталитет“. Те са по-дръзки и непримирителни, обаче и тяхната воля и сила е доведена до пълно подчинение и послушание. Всичко служи на човека и той се отплаща с пари, труд и танци. Законът за реда в това море не се забелязва, защото той лежи в душите на всички като една малка смърт, гарантираща им благополучно земно съществуване.

Парижаните нямат чувство за благодарност, защото смятат щастието и живота като своя безспорна заслуга. Наистина — той живот е течен и те не търсят друг.

Париж, 2 март 1939

До Константин Петканов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.